

DE WATERGENTIAAN

Buren 1551

INTRODUCTIE

Lesduur: 60 minuten

Leerdoelen

- Leerlingen kennen de situatie in de Nederlanden ten tijde van het huwelijk van Willem van Oranje en Anna van Egmond en weten welke religies, personen en politieke situaties een belangrijke rol speelden.
- Leerlingen kunnen de belangen van verschillende spelers uit deze tijd verwoorden.
- Leerlingen kunnen de mogelijke gevolgen bespreken die het huwelijk had op de politieke en sociale situatie in de Nederlanden.
- Leerlingen kunnen argumenten onderbouwen waarom het huwelijk tussen Anna en Willem wel of niet een strategische zet was en of het de loop van de geschiedenis heeft beïnvloed.

Benodigheden

- Het boek *Stromend door de tijd*
- Geprinte werkbladen
- Scharen
- Potloden/stiften
- [Video - 80 jaar oorlog in 80 seconde](#)

Start

Lees het verhaal *De watergentiaan* voor.

Besprek na het lezen het verhaal klassikaal:

- Wat vonden jullie van de vriendschap tussen Anna en Kaatje?
- Hoe verschilde het leven van Anna van dat van Kaatje?
- Wat zegt dit over de samenleving in die tijd?
- Waarom was deze vriendschap bijzonder in die tijd? Hoe voelde Anna zich over haar aanstaande huwelijk met Willem van Oranje?
- Waarom denk je dat ze zich zo voelde?
- Waarom was het huwelijk tussen Anna en Willem zo belangrijk?
- Denk je dat ze uit liefde trouwden?
- Wat vind je ervan dat mensen vroeger vaak trouwden om politieke redenen? Hoe verschilt dit van huwelijken in onze tijd?

Vertel na het bespreken van het verhaal over de *situatie in de Nederlanden* in de tijd van Willem van Oranje en Anna van Egmond. Het is handig om de begrippen op het bord te noteren.

Situatie in de Nederlanden

In het begin van de **16e eeuw** zijn de Nederlanden (ongeveer het Nederland, België en Luxemburg van nu) onderdeel van het **Habsburgse rijk** onder leiding van **Karel V**. Het rijk strekt zich uit van Spanje tot Oostenrijk, van Zuid-Italië tot de Nederlanden

en omvat ook delen van Amerika en Azië. Een behoorlijk groot rijk, dus. Na **Karel V** werd zijn zoon **Filips II** de koning. Hij regeerde streng en wilde alles zelf bepalen. Niet iedereen vond dit fijn.

In die tijd waren er twee belangrijke godsdiensten. De meeste mensen waren **katholiek** en volgden de paus in Rome. Maar er waren ook steeds meer mensen die **protestants** wilden zijn. Protestanten dachten anders over hoe je in God moest geloven. Dit zorgde voor veel ruzies en spanningen omdat Filips II en Karel V vonden dat iedereen katholiek moest blijven.

Willem werd in 1533 op slot Dillenburg (in het huidige Duitsland) geboren. In 1544 erfde hij het Franse prinsdom (een stuk land) Orange (Oranje). Vanaf nu mag hij zichzelf 'prins' noemen.

Willem van Oranje heeft lutherse (protestantse) ouders maar Karel V eist dat de jonge prins verder een katholieke opvoeding krijgt. Aangezien Karel de keizer van het Heilige Roomse Rijk en heer der Nederlanden is, kan Willem van Oranje daar niet tegenin gaan. Daarom groeit Willem vanaf zijn twaalfde op aan het keizerlijk hof in Brussel. In die tijd is Brussel een wereldstad binnen een groot rijk dat zich uitstrekt van Oost-Europa tot Zuid-Amerika.

In de tijd van Willem van Oranje was trouwen heel anders dan nu. Voor machtige mensen zoals Willem was een huwelijk niet zozeer een kwestie van liefde, maar meer een politieke zet. Het was een manier om allianties te vormen. Een soort zakelijke samenwerking. Hierdoor werd hun macht en invloed groter.

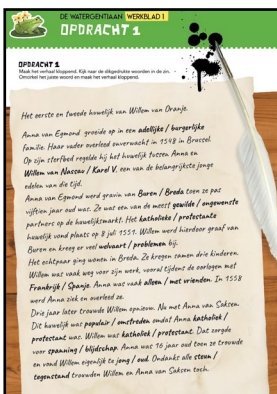
Willem van Oranje trouwde op 8 juli 1551 met **Anna van Egmond**. Anna was de enige dochter van Maximiliaan van Egmond, graaf van Buren. Er is maar liefst drie jaar onderhandeld over het huwelijk. Omdat Anna heel veel land en andere bezittingen heeft geërfd. Door het huwelijk krijgt Willem veel extra bezittingen én extra status.

In 1561, drie jaar na het overlijden van zijn eerste echtgenote Anna van Egmond, trouwt Willem met **Anna van Saksen**, dochter van de hertog van Saksen. Dit is een strategische keuze: Willem hoopt zo steun te krijgen van Duitse protestantse vorsten in de strijd tegen de Spaanse katholieke koning Filips II. Dit is belangrijk omdat Willem steeds meer ruzie met hem krijgt.

INTRODUCTIE

OPDRACHT 1

- Deel Werkblad 1 uit.
- Maak het verhaal kloppend. Omcirkel het juiste woord.
- De leerlingen mogen nu op basis van het verhaal en de introductie zelf doorstrepen wat niet van toepassing is. Neem het kloppende verhaal met ze door. Dit dient ook als uitgangspunt voor opdracht 2.

Antwoorden opdracht 1

Het huwelijk van Willem met Anna van Egmond en Anna van Saksen.

Anna van Egmond groeide op in een **adellijke** familie. Haar vader overleed onverwacht in 1548 in Brussel. Op zijn sterfbed regelde hij het huwelijk tussen Anna en **Willem van Nassau**, een van de belangrijkste jonge edelen van die tijd.

Anna van Egmond werd gravin van **Buren** toen ze pas vijftien jaar oud was. Ze was een van de meest **gewilde** partners op de huwelijksmarkt. Het **katholieke** huwelijk vond plaats op 8 juli 1551. Willem werd hierdoor graaf van Buren en kreeg er veel **welvaart** bij.

Het echtpaar ging wonen in Breda. Ze kregen samen drie kinderen. Anna was vaak **alleen**. Willem was vaak weg voor zijn werk, vooral tijdens de oorlogen met **Spanje**. In 1558 werd Anna ziek en overleed.

Drie jaar later trouwde Willem opnieuw. Nu met Anna van Saksen. Dit huwelijk was **omstreden** omdat Anna **protestant** was. Willem was katholiek. Dat zorgde voor **spanning**. Anna was 16 jaar oud toen ze trouwde en vond Willem eigenlijk te **oud**. Ondanks alle **tegenstand** trouwden Willem en Anna van Saksen toch.

OPDRACHT 2

Ben je voor of tegen? Verdiep je in een persoon of groep.

- Knip de 7 personenkaartjes op werkblad 2 uit (m.u.v. het ikzelf-kaartje).
- Verdeel de klas in maximaal 7 groepjes.
- Deel de personen-kaartjes uit aan de leerlingen. Hierop staat korte informatie over de persoon en een quote. Aan de hand van het verhaal, de introductie en opdracht 1 bepalen de leerlingen of deze personen waarschijnlijk **TEGEN** of **VOOR** het tweede huwelijk van Willem met Anna van Saksen waren.
- Laat de leerlingen hierover nadenken met hun groepje.
- Verdeel het lokaal in tweeën: **TEGEN** en **VOOR**. De leerlingen mogen met hun groepje op de plek gaan staan die zij vinden passen bij hun persoon.
- Vraag, zodra iedereen klaar staat, aan de woordvoerder van het groepje om hun keuze te onderbouwen. Geef hierop feedback aan de hand van onderstaande toelichting.
- Geef na de bespreking elke leerling een ikzelf-kaartje. Hierop vullen ze zelf in of ze voor of tegen het huwelijk zijn en waarom. Laat de leerlingen hierover vertellen.

INTRODUCTIE

AUGUST VAN SAKSEN (Anna's oom)

Toen Anna ging trouwen is haar vader overleden en haar moeder hertrouwd. Daarom staat Anna onder voogdijschap van haar oom August van Saksen en haar grootvader, landgraaf Filips I van Hessen.

Oom August:
'Wij willen het beste voor Anna en het Duitse rijk.'

Antwoord TEGEN, later VOOR

Hij was eerst tegen het huwelijk. Anna was Luthers, terwijl Willem van Oranje katholiek was. Hij maakte zich zorgen over de verschillen in het geloof en was bang dat het huwelijk de Habsburgers boos zou maken. Na onderhandelingen en overtuiging door Willem van Oranje en zijn aanhangers stemde hij uiteindelijk in met het huwelijk. Willem beloofde dat Anna haar Lutherse geloof mocht behouden en dat hun kinderen protestants zouden worden opgevoed. Willem hoopte zo steun te krijgen van Duitse protestantse vorsten in de strijd tegen de Spaanse katholieke koning Filips II.

KONING FILIPS II VAN SPANJE

De katholieke Spaanse koning wilde graag de Nederlanden overheersen. Hierdoor kon hij zijn macht verder uitbreiden.

Koning Philips:
'Hoe meer land van mij en Spanje is, hoe beter.'

Antwoord TEGEN

Koning Filips was tegenstander van het huwelijk. Willem van Oranje was een van de belangrijkste leiders in de opstand tegen de Spaanse overheersing in de Nederlanden. Filips zag dit als een bedreiging voor zijn gezag en de katholieke invloed in de Nederlanden. Hij zag Willem's besluit om door te gaan met het huwelijk, ondanks zijn bezwaren, als een daad van ongehoorzaamheid.

KATHOLIEKE BISCHOP

De katholieke kerk heeft last van veel religieuze spanningen in Europa. Er is onrust tussen mensen met een verschillend geloof.

Bisschop:
'Kunnen we andere geloven wel vertrouwen? Ik wil burgers en de kerk rust bieden.'

Antwoord TEGEN

De katholieke kerk was tegen het huwelijk tussen Willem en Anna, omdat Anna protestants was en Willem katholiek. De kerk vond het niet goed dat mensen met verschillende geloven met elkaar trouwden. Ze waren bang dat hierdoor meer mensen protestant zouden worden in plaats van katholiek. Ook maakten ze zich zorgen omdat Willem had beloofd dat zijn kinderen protestants opgevoed zouden worden. De kerk dacht dat dit huwelijk zou laten zien dat het niet zo belangrijk was om katholiek te blijven, en dat wilden ze niet.

LOKALE ADEL EN BESTUURDERS

Lokale adel en bestuurders hadden invloed en macht over hun eigen stukken grond. Dit wilden ze graag zo houden.

Burgemeester:
'Ik wil graag mijn grond en de mensen die er wonen beschermen.'

Antwoord TEGEN

De Nederlandse adel had verschillende meningen over het huwelijk tussen Willem van Oranje en Anna van Saksen. Sommige edelen waren er blij mee, vooral de protestanten. Zij dachten dat het goed was om vrienden te worden met Duitse protestantse leiders. Andere edelen, vooral de katholieken, waren er niet zo blij mee. Zij waren bang dat de katholieke koning van Spanje boos zou worden. Of een edelman voor of tegen het huwelijk was, hing vaak af van zijn eigen geloof en of hij Willem van Oranje aardig vond of niet. Er was dus geen duidelijke ja of nee van de hele Nederlandse adel samen.

INTRODUCTIE

BURGERS 1

Burgers willen graag duidelijkheid, rust en orde. Met zo min mogelijk spanning en conflicten is er meer veiligheid en kans op een goed leven voor burgers.

Rondtrekkende marktverkoper:

'Ik kan mijn spullen het beste verkopen als mensen tijd en geld hebben om naar de markt te komen. Onrust kan ik niet gebruiken.'

Antwoord TEGEN/VOOR

Sommige burgers waren blij met de rust en orde die de Spaanse heerschappij zou kunnen bieden. Dit leek beter dan opstand en chaos. Maar andere burgers zagen juist Willem als politiek stabiele heerser. Niet alle burgers dachten hier dus hetzelfde over.

BURGERS 2

Burgers uit een gilde (mensen die met een groep hetzelfde beroep deden) wilden graag bescherming van hun handel.

Timmerlieden:

'Wij willen handelen en daar zo veel mogelijk winst uit halen. Geef ons maar een leider die zorgt voor onze vrijheid, dan kunnen we gewoon ons vak doen.'

Antwoord TEGEN/VOOR

Gilden hadden een leider nodig die zorgde voor politieke stabiliteit. Willem zou voordelig kunnen zijn, maar hij zou ook voor politieke onrust kunnen zorgen.

Hetzelfde geldt voor de Spaanse heerschappij. De uitkomst was onzeker en niet alle burgers dachten er hetzelfde over.

ANNA VAN SAKSEN

Anna was pas 16 jaar oud toen ze trouwde met Willem. Hij was 28 jaar. In die tijd (400 jaar geleden) trouwden veel mensen niet uit liefde maar om politieke redenen: omdat het 'handig' was.

Was Anna wel verliefd op Willem?

Antwoord VOOR

Anna werd al bij hun eerste ontmoeting in 1560 smoorverliefd op de elf jaar oudere Willem, maar de onderhandelingen zouden nog anderhalf jaar duren.

Hoewel veel huwelijken in die tijd politiek gemotiveerd waren, is het mogelijk dat persoonlijke gevoelens ook een rol speelden in hun beslissing om te trouwen.

OPDRACHT 1

OPDRACHT 1

Maak het verhaal kloppend. Kijk naar de dikgedrukte woorden in de zin. Omcirkel het juiste woord en maak het verhaal kloppend.

Het eerste en tweede huwelijk van Willem van Oranje.

Anna van Egmond groeide op in een **adellijke** / burgerlijke familie. Haar vader overleed onverwacht in 1548 in Brussel. Op zijn sterfbed regelde hij het huwelijk tussen Anna en **Willem van Nassau** / Karel V, een van de belangrijkste jonge edelen van die tijd.

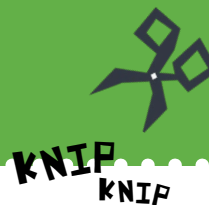
Anna van Egmond werd gravin van **Buren** / Breda toen ze pas vijftien jaar oud was. Ze was een van de meest **gewilde** / ongewenste partners op de huwelijksmarkt. Het **katholieke** / protestante huwelijk vond plaats op 8 juli 1551. Willem werd hierdoor graaf van Buren en kreeg er veel **welvaart** / problemen bij.

Het echtpaar ging wonen in Breda. Ze kregen samen drie kinderen. Willem was vaak weg voor zijn werk, vooral tijdens de oorlogen met **Frankrijk** / Spanje. Anna was vaak **alleen** / met vrienden. In 1558 werd Anna ziek en overleed ze.

Drie jaar later trouwde Willem opnieuw. Nu met Anna van Saksen. Dit huwelijk was **populair** / omstreden omdat Anna **katholiek** / protestant was. Willem was **katholiek** / protestant. Dat zorgde voor **spanning** / blijdschap. Anna was 16 jaar oud toen ze trouwde en vond Willem eigenlijk te **jong** / oud. Ondanks alle **steun** / tegenstand trouwden Willem en Anna van Saksen toch.

OPDRACHT 2

AUGUST VAN SAKSEN (Anna's oom)

Toen Anna ging trouwen is haar vader overleden en haar moeder hertrouwd. Daarom staat Anna onder voogdijschap van haar oom August van Saksen en haar grootvader, landgraaf Filips I van Hessen.

Oom August:
'Wij willen het beste voor Anna en het Duitse rijk.'

LOKALE ADEL EN BESTUURDERS

Lokale adel en bestuurders hadden invloed en macht over hun eigen stukken grond. Dit wilden ze graag zo houden.

Burgemeester:
'Ik wil graag mijn grond en de mensen die er wonen beschermen.'

KONING FILIPS II VAN SPANJE

De Spaanse koning wilde graag de Nederlanden overheersen. Hierdoor kon hij zijn macht verder uitbreiden.

Koning Philips:
'Hoe meer land van mij en Spanje is, hoe beter.'

BURGERS 1

Burgers willen graag duidelijkheid, rust en orde. Met zo min mogelijk spanning en conflicten is er meer veiligheid en kans op een goed leven voor burgers.

Rondtrekkende marktverkoper:
'Ik kan mijn spullen het beste verkopen als mensen tijd en geld hebben om naar de markt te komen. Onrust kan ik niet gebruiken.'

KATHOLIEKE BISSCHOP

De katholieke kerk heeft last van veel religieuze spanningen in Europa. Er is onrust tussen mensen met een verschillend geloof.

Bisschop:
'Kunnen we andere geloven wel vertrouwen? Ik wil burgers en de kerk rust bieden.'

BURGERS 2

Burgers uit een gilde (mensen die met een groep hetzelfde beroep deden) wilden graag bescherming van hun handel.

Timmerlieden:
'Wij willen handelen en daar zo veel mogelijk winst uit halen. Geef ons maar een leider die zorgt voor onze vrijheid, dan kunnen we gewoon ons vak doen.'

ANNA VAN SAKSEN

Anna was pas 16 jaar oud toen ze trouwde met Willem. Hij was 28 jaar. In die tijd (400 jaar geleden) trouwden veel mensen niet uit liefde maar om politieke redenen: omdat het 'handig' was.

Was Anna wel verliefd op Willem?

Naam:

Ik ben voor / tegen het huwelijk omdat:

.....
.....
.....
.....

OPDRACHT 2

Naam:

Ik ben voor / tegen het huwelijk omdat:

.....

.....

.....

.....

Naam:

Ik ben voor / tegen het huwelijk omdat:

.....

.....

.....

.....

Naam:

Ik ben voor / tegen het huwelijk omdat:

.....

.....

.....

.....

Naam:

Ik ben voor / tegen het huwelijk omdat:

.....

.....

.....

.....

Naam:

Ik ben voor / tegen het huwelijk omdat:

.....

.....

.....

.....

Naam:

Ik ben voor / tegen het huwelijk omdat:

.....

.....

.....

.....

Naam:

Ik ben voor / tegen het huwelijk omdat:

.....

.....

.....

.....

Naam:

Ik ben voor / tegen het huwelijk omdat:

.....

.....

.....

.....